

Степовий бог

КУПИТИ

Посеред безкрайніх степів Приазов'я, у поривах вітру поміж брилами Кам'яної Могили чигає Велике Ніщо. Імен йому - сотні, втілень - тисячі. Свідомих цієї сили - одиниці.

Підліток Сергій, захоплений субкультурним життям міста Запропади, несподівано опиняється в епіцентрі загадкових подій, які виводять його за межі пізнаного. Лише одне знайомство змушує хлопця по-іншому глянути на історію людства, природу речей і самого себе. І ким або чим є Хассара - слово, що звучить, наче шурхіт піску посеред порожнечі?

Євген Лір - письменник, перекладач, волонтер і військовослужбовець. Співзасновник проєктів «Твоя Підпільна Гуманітарка» і «Недописані», автор документального фільму «Могила Тіней», збірки «Підземні ріки течуть» і роману «The FLOOD».

Євген Лір

СТЕПОВИЙ БОГ

віхОла

Євген Лір

Степовий бог

Роман

(трилогія «Хассара», книга перша)

віхОла

Київ · 2025

УДК 821.161.2'06-312.9

Л68

Лір Євген

Л68 Степовий бог : роман. Трилогія «Хассара» / Євген Лір. — Київ : Віхола, 2025. — Кн. 1. — 240 с. — (Серія «Худліт. Проза»).

ISBN 978-617-8517-27-4

Посеред безкрайніх степів Приазов'я, у поривах вітру поміж брилами Кам'яної Могили чигає Велике Ніщо. Імен йому — сотні, втілень — тисячі. Свідомих цієї сили — одиниці.

Підліток Сергій, захоплений субкультурним життям міста Запропади, несподівано опиняється в епіцентрі загадкових подій, які виводять його за межі пізнаного. Лише одне знайомство змушує хлопця по-іншому глянути на історію людства, природу речей і самого себе.

І ким або чим є Хассара — слово, що звучить, наче шурхіт піску посеред порожнечі?

УДК 821.161.2'06-312.9

Усі права застережено. Будь-яку частину цього видання в будь-якій формі та будь-яким способом без письмової згоди видавництва і правовласників відтворювати заборонено.

© Євген Лір, 2025

© Аліна Компанець, обкладинка, 2025

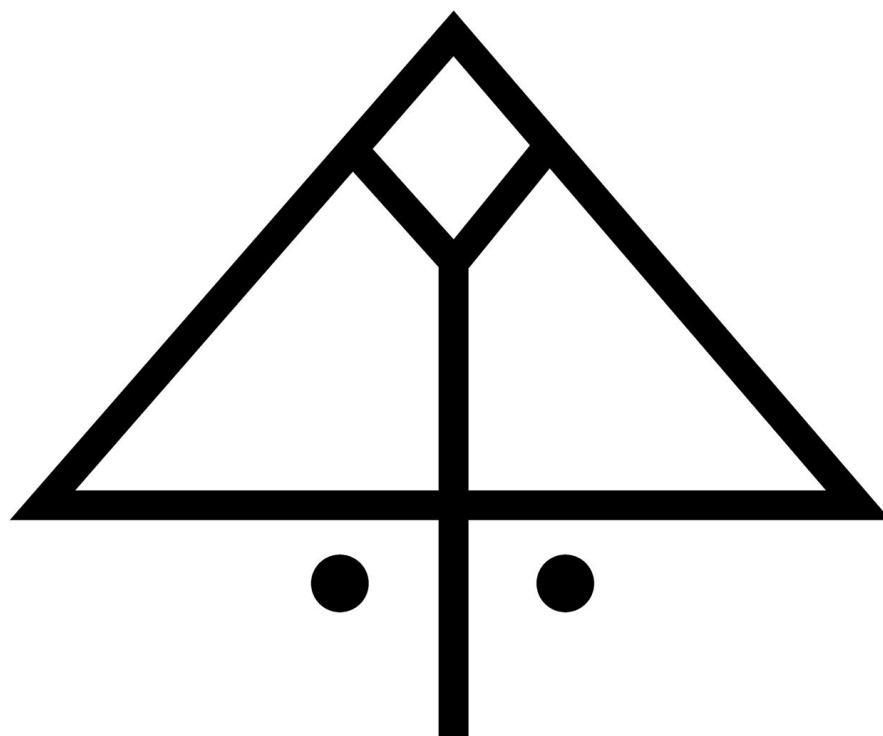
© ТОВ «Віхола», виключна ліцензія на видання, оригінал-макет, 2025

*Маленькому богові з іменем «Ти»
Так просто листа закінчити «десь»
Ростислав Мельників
«Апокрифи степу»*

Тут починається оповідь

Так писав Гільдегунст фон Мітенмец на початку своєї подорожі в Місто Замріяних Книжок. Позичимо в нього цю фразу, аби повернутися до історії, якої насправді ніколи й не було. Або була, і кожне слово в ній — чиста правда. Вирішувати вам.

Всі події | На основі
вигадані | реальних подій

(частина перша)

Четверо чорних псів

Хтось щосили ляснув мене по спині. Я озирнувся саме вчасно, аби відстрибнути вбік та не потрапити під колеса бе-ем-ікса. Бе-ем-ікс — це такий велосипед, проте якщо ви назвете його власника велосипедистом, ризикуєте отримати рамою по носі. Бо вони — бемери, повноправні учасники субкультурного руху та завсідники Площі, одні з найнебезпечніших представників її контингенту. Не тому, що агресивні, — просто вміння їздити на бе-ем-іксі, на відміну від самого бе-ем-ікса, купити неможливо.

— Роззуй очі! — крикнув я в спину парубкові, але той уже від'їхав на недосяжну відстань.

— Спокуха, чувак, — почувся голос зі спини. Я обернувся й побачив високого юнака зі світлим волоссям та довгим носом. — Ти ж сам всівся на парапеті.

У відповідь я похмуро промовчав. Принаймні сподівався, що це виглядало похмуро. Переді мною стояв Майлз — один з найвідоміших нефорів міста. Насправді його звали чи то Микола, чи то Михайло, але всі кликали Майлзом, бо тоді майже кожен мав прізвисько. Якесь таке «західне», прогресивне. Хтось виріс і позбувся його. У когось воно перетворилося на авторський псевдонім.

— Диви, що є.

Він скинув з плеча свій бег із логотипом «Стигмати», понишпорив у ньому та витяг пачку глянцевого папірця, перев'язаних гумкою. Я встиг розгледіти червону позначку клубу «Гвинт» і дату — 7 травня, 22:00. Решту квитка складали якісь нечитабельні візерунки, дарма що чорні на білому тлі.

— Блек-концерт цієї п'ятниці.

Низький хлопець із волоссям до пояси, що стояв за спиною Майлза, кивнув.

— Веземо «Цапа Ліґоті» з Одеси, плюс усі наші. Ціна — тридцять гривень.

Я замислився. З одного боку, гурт із іншого міста й загальна тематика концерту — це круто. Зазвичай подібні заходи в Запропадах відбувалися за єдиним сценарієм: спочатку чотирнадцятирічні підлітки (і я серед них) намагаються довести охоронцям клубу, що їм є шістнадцять, потім за три хвилини до початку нізвідки матеріалізується один з організаторів, запускає весь натовп, і отоді починається основний треш. Місцеві кавер-гурти, зазвичай близько трьох, крізь палені комбіки виспівують традиційний набір пісень, де обов'язково є кавер на «ТОЛ» / «Стигмату» / «Аматорі» / «Енімал Джаз» / «Слот» / «Ориґамі» (потрібне підкреслити), переспів «Океану Ельзи» у важкому варіанті, найвідоміші треки американського ґранжу й альтернативного року, а також намагання поєднати все вищезгадане в одній пісні власного авторства. У гуртах на концерті змінювались усі учасники, окрім барабанщика. Бо він у Запропадах був один. Точніше, один із власною драм-установкою. З десяток хлопців називали себе драмерами, але барабанів ще не купили. Були й музиканти з церкви, «Нове Життя» чи «Слово Покоління», зі справжніми «фендерами» та «корґами», але вони завжди трималися осторонь і співали про любов до Ісуса, а не до лез, заброшок і пігулок.

Та найвеселіше завжди відбувалося поза сценою. Нефори Запропадів обожнювали моші та слемі. Чим слем відрізняється від мошу — ніхто не знав, але поступово клуб перетворювався на величезного монстра з сотнею голів, рук і ніг, що хаотично рухався, скутий між чотирма стінами, конвульсивно здригався під час гітарного соло, навіжено стрибав, коли грали його улюблені пісні, й час від часу намагався видертися на сцену. Коливання вщухали лише на третій годині концерту, коли більшість «вояків» уже тусила поза межами клубу чи у вбиральні, а найстійкіші тихо підспівували ліричному каверу на вічний гімн «Лед Зепелін».

Такі концерти відбувалися регулярно. Різниця між ними полягала лиш у тому, що на Геловін учасники вдягали тематичні костюми, на Новий рік — шапочки Санти (на ялинку ніхто не наважувався, аби потім не витягувати гілочки з малолітніх рокерів), а на Валентина добирали романтичні композиції, щоб створити відповідну атмосферу. Тож окремий концерт, присвячений виключно блек-металу, — важлива

подія, яку не варто пропускати. Та й тридцять гривень — не захмарна ціна. Але ж...

Я зітхнув і мовив у відповідь Майлзові:

— Поки не знаю. Звучить круто, та я з собою не брав грошви. Але подумаю.

Той сховав стос квитків назад до беґа і знизав плечима:

— Як хош. Диви, скоро все розберуть, тому думай швидше.

На цьому він втратив до мене будь-який інтерес і разом зі своїм почтом попрямував до гурту скейтерів, що схрестили руки на грудях і спостерігали за бемерами — чекали, коли звільниться парাপет. Праворуч, із боку палацу культури, до нас повільно наближалися двоє «пепсів». Я витяг з кишені джінсів мобільний і глянув на час. Шоста десять. За нових обставин краще рушати додому.

Насправді річ була аж ніяк не в грошах — за бажання з Майлзом завжди можна було домовитися. Ні, основна причина відмови полягала в тому, що мені було чотирнадцять і вчився я, відповідно, у дев'ятому класі. Найдурнішому класі з усіх. Класі, в якому всі учні мають складати іспит, безглуздий для тих, хто лишається в школі до одинадцятого, — ДПА. І батьки мої були налаштовані серйозно. Настільки, що концерт о десятій напередодні першого іспиту був від мене настільки ж далекий, як гурт «Nickelback» — від народної любові.

Я попрощався зі знайомими та повільним кроком перетнув Площу. Це місце варте окремого опису, бо тоді було своєрідним центром культурного життя Запропадів, хай і з префіксом «суб-». Починалася Площа з Шевченка. Точніше, зі скульптури, що мала зображувати Шевченка, проте апелювала до уяви містян, оскільки спільних рис із Кобзарем мала рівно стільки ж, скільки з Леніном. Подейкували, що цей монумент, власне, й переплавили зі скульптури Ульянова, але я особисто в це не вірю. Просто скульптор зловив цайтґайст, невловимий дух часу, за хвіст і викарбував його в цій зворушливій інсталяції.

Сама Площа теж нагадувала про червоного мертвого звіра: бруківку, що вкривала землю, прикрашала величезна багряна зірка. Щоправда, хтось із керівників проєкту вочевидь захоплювався книжками Антона ЛаВея, бо зірка вийшла догори ногами: верхівка вказувала на вхід до

Площі, а низ — на звичайний житловий квартал. Така собі площа Бафомета. Тож не дивно, що парапет ліворуч став центральним місцем для зустрічі різнобарвних неформалів. Не скажу, що мені аж надто подобалося їхнє товариство, та це все ж було краще, ніж гуляти на самоті чи тусуватися з місцевою гопотою. Одвічна дилема молоді Запропадів.

*

— Ти ж сам розумієш.

Звісно. Звісно, розумію. Цією фразою завершувалась кожна суперечка з батьками щодо школи, дозвілля та решти речей, що так чи інакше стосувалися ДПА, — а на початку травня ДПА стосувалося все на світі. Тому я не сильно здивувався й був готовий до заборони, ще коли тільки почав розповідати про концерт.

— От і добре.

Мати всміхнулася мені та пішла до спальні, аби завершити чергову понаднормову роботу. Тоді вона працювала в офісі перекладачкою з іспанської, а батько розробляв проєкти з фізики в місцевому НДІ. Перед тим як вийти з кімнати й лишити мене сам на сам з ненависною геометрією, він раптом змінив тему:

— Сергію, тут таке діло... — він завагався і присів на ліжко. — Ти ж пам'ятаєш тітку Оксану?

Між нами залягла коротка напружена пауза. Оксана була старшою сестрою моєї матері і вже третій рік страждала від невідомої хвороби серця. Будь-які новини про неї, яким передусє мовчання, не віщують нічого доброго.

— Що з нею?

— Ні-ні, нічого, — швидко промовив батько. Він знову завагався, а тоді шумно видихнув і сфокусував погляд на мені. — Ми з мамою возимо її на лікування.

Так, про це я пам'ятав. Щотижня батьки забирали тітку автівкою і везли на якісь процедури. Одного разу я спитав, куди саме, та притомної відповіді не почув.

— Воно не зовсім звичайне. Хоча й дає несподіваний результат... — батько видихнув як людина, що намагається зібрати думки до купи. — Словом, є в мене колега. Навіть не так. Приятель, з яким ми ще

студентами разом ходили в гори, а тепер, виходить, колега. Вітя. Ну, для тебе — Віктор Остапович. Він... — батько зробив невизначений жест пальцями, — цікава людина. І за останні кілька місяців Оксані вже значно краще.

— Ну, це круто.

А я тут до чого?

— Еге ж. Ну ось, ми з мамою хочемо й тебе з ним познайомити.

Раптом до мене дійшло, куди схиляється наша розмова. Батьки вирішили відвести мене до якогось лікаря. Мабуть, знову наслухалися про «переламний період» у підлітків. Я звів очі до стелі, а тоді зчепив руки на шії.

— Ви мене на обстеження везете? Так би й сказав.

— Ні, не на обстеження.

— Ти ж кажеш, що це лікар.

Батько ненадовго заплющив очі, а потім мовив, старанно зважуючи слова:

— Сергію, він не лікар. У звичному розумінні слова. Фізик, біолог — так, однозначно. Вітя працював конструктором на ЧАЕС, був у першій хвилі ліквідаторів, коли стався вибух, проводив там хімрозвідку. Дуже талановита й різнобічна людина... — він зробив паузу. — Тому ми вирішили, що тобі буде цікаво з ним поспілкуватися.

Ну, це несподівано. В чому пастка?

— А коли їдете?

— Цієї п'ятниці.

Я звів очі до стелі. Ясно, зрозуміло. Чорта з два тобі, Сергію, а не...

— Тільки не вигадуй, що ми тебе так відволікаємо від концерту, — докинув батько: мабуть, моє обличчя було надто промовисте. — На нього ти не йдеш у будь-якому разі, це не обговорюється. А про поїздку подумай. Скажеш, що вирішиш.

І пішов з кімнати.

Того вечора над Запропадами пролився перший весняний дощ.

*

Тітка Оксана щосили грюкнула дверцятами машини, і батько скривився, ніби від фантомного болю. Та вмить опанував себе і привітався зі своячкою так, ніби не бачив її цілий рік. Поки родина

обмінювалася чемностями, я тихо радів, що сидів на передньому сидінні та лишався поза зоною беззмістовних балачок. Оця традиція вдавати, що ти радий бачити родичів, — така підступна річ. Щоразу відчуття, ніби проковтнув цукерку «Шок» і маєш усміхатися.

Батько вирулив із дворів на трасу, перемкнув передачу, і наш старенький блакитний «жигуль» («ластівка»!) рушив уперед.

Я втупив лінивий погляд у вікно. Хотілося спати. Перед очима пролітали Запропади: під сірими хмарами, що повільно пливли над містом, вулиці здавалися ще темнішими. Так склалося, що я народився через кілька років після розпаду Союзу, а тому з раннього дитинства споглядав смертні рештки монстра, про якого всі знають, але ти сам не бачив на власні очі. Своєрідна палеонтологія, тільки тут ти живеш у кістках, ходиш кістками серед кісток і не розумієш, звідки береться стільки люду, що захоплюється некромантією. Тепер, маючи за спиною тисячі кілометрів подорожей і втрат, я усвідомлюю, що ця червона кров застигла в сотнях міст і навіть зараз далеко не всюди висохла й випарувалась; але тоді, в чотирнадцять років, я вважав, що ця кров живить серце саме Запропадів, є сутністю міста: життя *опісля*. Іноді корисно помилятися.

Ми проїхали повз Площу, тоді минули парк і батьківський науково--дослідний інститут імені Когось Там. Я з подивом помітив, що наша автівка прямує за межі міста. Ось ми об'їжджаємо гордовиту БМП на постаменті героям-захисникам Другої світової, трохи кружляємо манівцями, а тоді вертаємо на трасу й лишаємо Запропади за спиною. Тепер обабіч машини — лісосмуги та безкрайні поля. Якщо їхати весь час прямо, наступна зупинка цивілізації — село Новотроїцьке, а далі — Крим. Проте ще був поворот ліворуч, а за ним стелилося...

— Кладовище? Тат, ми що, на кладовище їдемо?

Батько похитав головою. Ставало цікавіше.

— А куди?

— Побачиш.

Я пильніше придивився до пейзажу довкола, намагаючись здогадатися, куди веде цей шлях. З полями, що розкинулися навкруги, була пов'язана одна сумна, хоч і тривіальна історія. У дев'яностих один колишній «замнач сільгоспу» вирішив стати бізнесменом і через тіньові схеми привласнив величезну кількість гектарів разом із двома

місцевими заводами та іншою нерухомістю. Пізніше він, як то кажуть, «зайшов у велику гру» та підгріб під себе ще більше нерухомості, відкрив кредитну контору, а інтерес до землеробства втратив, якщо взагалі мав. Тож через цього собацюру, що розлігся на величезній копиці сіна, поля лишались майже порожні. Час від часу їх засівали, та це мало радше вигляд удавання діяльності. Не знаю, який з того був зиск, але прилеглі до міста поля лежали глухі, порожні й занедбані.

Раптом батько крутнув кермо і завернув, здавалося б, у самі кущі. Я аж поперхнувся від несподіванки. Поворот можна було побачити, тільки якщо знати, що він там є. Дорога — ні, радше стежка — вела до селища. Хоча селищем це назвати було важко. Вддовж дороги вишикувався десяток хатинок, по п'ять з кожного боку. Складно сказати, чи знали вони кращі часи, а чи просто вирости з землі — брудні, криві, подекуди з іржавими огорожами та поодинокими деревами. Перед нашим «жигулем» повільно пройшовся півень, не звертаючи на нас жодної уваги. Я скористався паузою, аби спитати:

— То цей пан Віктор живе в селі?

Я оцінив поглядом будинки, намагаючись визначити, в якому з них міг би оселитися лікар-чорнобилець (я досі до кінця не вірив батьковому поясненню). Не знаю, що очікував побачити — машину «швидкої» чи шматок реактора, — але батькова відповідь збила мене з пантелику:

— Ні, не в селі. Але ми вже майже приїхали.

Цього разу ми звернули вже у справжнє дике поле. Є одна місцева байка. Мовляв «Запорожжя» — це «Те, що за порожнечею». Ясна річ, це вигадки — всі знаємо, що назва нашого обласного центру походить від дніпровських порогів. Але дешиця правди в цьому є. Бо за Запоріжжям — Запропади. А Запропади — посеред суцільної порожнечі. Поле, що постало перед нами, було чудовим нагадуванням про те.

Ми проїхали повз звалище іржавого металобрухту (пізніше батько пояснив, що нелегальне) й нарешті зупинилися. Батько відстібнув пасок безпеки і вийшов надвір, я — так само.

Пам'ятаєте, до цього я кілька разів писав про подив? Мабуть, то було хибне слово. Бо дібрати правильний опис тієї емоції, яка охопила мене, щойно я побачив, куди ми приїхали, — складно. Просто серед степу

ріс... лісок? гай? посадка? Штучно висаджені дерева, не більш ніж кілька пар багатьох видів, утворювали дивний візерунок. Певний порядок був, та я не міг вловити, який саме. Дещо далі височіла цегляна будівля, що замість даху мала шматок металу. Ймовірно, за задумом архітектора, то мав бути купол, проте хаотичні заглибини та вм'ятини його спаплюжили. Найближче до нас була розташована землянка. Тут і там лежали пластикові пляшки з водою, а біля землянки стояли білі пластикові стільці, як у курортних кафе. Весь маєток оточував «паркан», що насправді був скупченням паличок і гілочок, підв'язаних подвійною чорною ниткою. В одному місці паличок не було — мабуть, так позначався вхід.

Можливо, я встиг би розгледіти й більше, якби до мене зненацька не кинулися двійко величезних чорних псів. Вони вигулькнули з-за машини (хоч я й не побачив, коли і як вони опинилися біля неї) та стрімголов помчали просто на мене. Один, з білою плямою на заді, почав навіжено тягтися мордою до моїх долонь, а другий, кремезніший та геть чорний, обнюхував ноги. Я позадкував, але наштовхнувся ногою на щось велике. Озирнувся — то був третій пес. Теж чорний, немов смола. На відміну від інших, він мовчки дивився на мене, і в цьому погляді явно читалося: «Ти звідси не втечеш».

— А-а-а!

Ну тобто я покликав батька на допомогу. Але той лише кивнув головою в бік одного з псів — мовляв, не бійся, дивись. І справді: найактивніший собака став на задні лапи, таки дотягнувся до моєї правиці — хоч я й підняв її догори — та лизнув долоню, а тоді легенько буцнув її лобом. Від несподіванки я відсахнувся, перечепився ногою за іншого собаку і впав на землю. Собачий ніс уже майже торкнувся мого, коли здалеку пролунало:

— Ану геть від нього! Гермес! Фоб, до мене! Зевс! До мене, кому сказав!

Я радше зрозумів, аніж побачив, як усі троє чорних охоронців разом заціпеніли й за мить побігли геть. Я підвівся, озирнувся, а тоді нарешті побачив людину, заради якої мене туди привезли.

— Вітя, познайомся. Це мій син Сергій.

Я встиг трохи струсити з себе землю перед тим, як тато махнув мені на знак підходити.

— Сергію, це Віктор Остапович. Вітя, як тебе правильно представити? Дослідник, винахідник, характерник...

— Льоню, досить малому голову морочити.

Віктор Остапович був схожий багато на кого, крім представника перелічених батьком професій. Низенький, із густою темною бородою й темно-карими очима, він носив камуфляжні штани та зовсім велику футболку, а взутий був у берці. З пояса звисала масивна кобура, з неї виднілося руків'я пістолета. Вік чоловіка важко було визначити, але йому точно було добряче за п'ятдесят. Він підійшов до мене та простягнув руку. Долоні й пальці мав того, кому не звикати до тяжкої праці, — так і не скажеш, що науковець. Ми потисли один одному руки, а тоді пан Віктор присів навпочіпки, аби погладити по голові четвертого собаку, — той вибіг з-за гаю, нашорошивши вуха.

— Сергію, менше слухай батька. Ото все гучні слова — винахідник те, дослідник се... Просто я багато чим займаюся, десь воно та й виходить.

— Не прибідняйся! — жартівливо гукнув батько, замикаючи машину, але пан Віктор лише відмахнувся:

— А оце «характерник», хе... Чув це слово раніше?

— Так. Але, мабуть, в іншому значенні... Це, ну, щось про козаків. І фентезі.

Віктор Остапович від душі зареготав, аж сперся рукою в землю, аби втримати рівновагу.

— Чув, Льоню? Фентезі і козаки! — він випрямився, чорний пес підвівся на лапи разом з ним. — Бачиш? Ось чому я прошу мене так не називати. Новий світ, усе з ніг на голову, слова геть повтрачали зміст. Сергію, — він перевів погляд на мене, — оці всі сучасні супергерої мольфари-характерники з бойовим гопаком — то навіть не казочки. Бо казки хоча б склалися на основі правдивих історій.

Він зробив жартівливу гримасу, а тоді усміхнувся.

— Я б назвав себе травником. Цьому слову теж перепало — одразу уявляєш якусь бабку-шептуху, еге ж? Але, по суті, хто такий травник? Це людина з певним знанням, з освітою, можна сказати, що знається на природному складі деяких рослин і використовує це знання для певних цілей. Ботанік, як би ми зараз сказали, але не лише. Мало знати, з чого складається той чи той кущ; важливо розуміти, яке його місце в

загальному порядку речей, де він допоможе, а де — нашкодить. І тільки тоді вже збирати, сушити, обробляти, заготовляти, власне, трави. Оцим я і займаюся, як мій батько до мене, а до нього — його батько. А цих бандитів, — він кивнув на собак (мені здалося чи ті дійсно мали трохи присоромлений вигляд?), — не бійся. Вони просто дуже компанійські. Особливо оцей, — чоловік почухав живіт собаці з білою плямою, що за час розмови встиг перевернутись на спину. — Його звати Гермес. Наймолодший. Дурний ще, але як гасає... Либонь, і мотоцикл пережене.

Гермес висунув язика та примружив очі. Мабуть, тому що йому чухали живіт. Або через похвалу.

— Оце, — Віктор Остапович кивнув на кремезного собаку, — Зевс. Вожак. Ну, принаймні коли у решти є настрій підкорятися. Дуже поважний і розумний. Це, — він вказав на пса, що через нього я розтягнувся на землі, — Фобос, або скорочено — Фоб. Йому взагалі страшенно пощастило: він, коли був щеням, загриз змію, а вона його навіть вкусити не змогла. Думав навіть переназвати Гераклом, але ім'я вже прижилося... Ну а це наша мадемуазель, — ніби зрозумівши слова хазяїна, четверта чорна постать всілась і настовбурчила вуха. — Музя. Спочатку назвав Музою, та щось воно швидко перетворилось на Музю. А вона й не проти, правда, Музя?

Музя не відповіла, тільки схилила голову вбік, почувши своє ім'я.

— Вікторе Остаповичу, а що це за порода?

Чоловік почухав за вухом Зевса, потім Фобоса, а тоді вирушив назад, до своєї ділянки. Ми всією родиною крокували за ним.

— Шварцвольфи. Так, пані Оксано, ви, будь ласка, сюди, — він вказав на пластиковий стілець, — а всі інші сідайте де хочете. Зараз іще стілець принесу.

На мить він зник у землянці. Я сів праворуч від матері та роздивився «маєток» зблизька. Пляшок з водою тут було *реально* багато. Різної форми й кольору, вони стояли біля дерев, стільців, «паркану», біля інших пляшок і створювали враження, що власник землі ці пляшки видобуває з якогось пляшкового кар'єру. Також виявилось, що за землянкою ховається невеличкий власноруч викопаний колодязь. Трійко собак втратили будь-який інтерес до нас і вляглися неподалік

входу, а Гермес поклав голову тітці Оксані на коліна, натякаючи, що було б непогано його почухати.

Віктор Остапович витягнув ще один стілець із землянки, поставив його неподалік і став навпроти тітки Оксани.

— Як почуваетесь?

— Та наче нормально, — відповіла вона. — Тіко вночі іноді, знаєте, так тягне, перед сном. Знеболювальні п'ю лише коли геть зле, як домовлялися.

— А настоянку не забуваєте пити?

— Ні, щоранку перед роботою випиваю.

Він кивнув, ненадовго замислився, а тоді мовив:

— Ну, давайте тоді подивимося.

Мати торкнулася рукою мого ліктя та затулила пальцем рота. Я кивнув. Віктор Остапович звів догори правицю, долонею до тітки Оксани.

— Ні про що не думайте, — промовив він. Тітка покірно заплющила очі.

Наступна хвилина минула в цілковитій тиші. Дивно, але я не чув ні траси, хоч та й була не надто далеко від нас, ні шуму вітру, ані птахів, ані людей. Можна скільки завгодно сперечатися про урбанізацію, але територія поза містом — це ніби інший звуковий ландшафт. У місті все нерівне, хвилясте, підвішене, як та білизна на мотузках; а тут — навіть не спокій, а радше відсутність подразнень. Ніби чисте, незаплямоване скло.

А тоді голос Віктора Остаповича розітнув тишу:

— Гадаю, все буде гаразд.

Тітка Оксана розплющила очі та вдячно усміхнулася. Я озирнувся на батьків і побачив схожі усмішки. Всім усе було зрозуміло, наче то була звичайна процедура в поліклініці, тільки я один не дотямив, що відбулося. Я спитав:

— Що це ви робили?

Замість відповіді Віктор Остапович кивком вказав мені на стілець, де сиділа тітка Оксана. Вона підвелася, звільнивши місце, і я пересів, куди вказали. Зовні це був звичайний стілець, як тисячі інших пластикових стільців, проте щойно я опустився на нього, як відчув дещо дивне. Вище від долонь дві точки, розташовані на внутрішньому

боці зап'ястків, немов пройняли тоненькі голки. Я струснув руками від несподіванки, але відчуття не зникло, а лише потроху почало згасати — таке буває після болючих уколів. Та жодних скалок під шкірою я не побачив. Травник мовчки дочекався, поки я заспокоюсь, а тоді мовив:

— Заплющ очі і ні про що не думай.

Чомусь мені здалося, що можна просто зіщулитись і підглядати, що я й зробив.

— Ні, нормально заплющ.

Гаразд. Заплющив. Ні про що не думати? Та без проблем.

І тоді, біля землянки посеред голого степу, я вперше потрапив у так звану «пастку білої мавпи». Звісно, про її існування та назву я дізнався значно пізніше, а тоді просто здивувався. Суть пастки така: людині кажуть: «Не думай про білу мавпу», — і в неї перед очима одразу ж постає згадана тварина. Що сильніше жертва намагається уникнути цієї думки, то нав'язливішою стає біла мавпа. Зізнайтеся, зараз невеличке біляве шимпанзе чи блондин-орангутан закралась і у вашу уяву, хоча вас ніхто не просив не думати про білу мавпу, принаймні прямо — ви ж бо читаете історію. А тепер уявіть, наскільки важко прогнати звіра, коли вся ваша увага зосереджена на тому, щоб не думати саме про цього звіра.

Щоправда, мене не просили не думати про щось конкретне, тому мозок зосередився на першій-ліпшій думці. Мені досі за неї трохи соромно. Звучала ця думка так: «Це все якась херня».

— І про «херню» теж не думай.

Від несподіванки я розплющив очі. Побачив, як Віктор Остапович усміхається у вуса, а тоді каже:

— Все гаразд, не переймайся. Просто спробуй задрімати.

Я посовався на стільці, аби приховати сором, і спробував знову. «Це все херня» знову вигулькнула серед темряви. Проте тепер я вже знав: дядько якимось чином здатен вловлювати думки, а тому зосередився не на думці, а на вакуумі довкола неї. Незваний вислів потрохи блякнув, і зрештою я справді задрімав. Ледь чутний порив вітру скуйовдив моє довге волосся, ступні заніміли так, немов ноги почали пускати коріння в землю, а десь між сонячним сплетінням і горлом зародилося дивне тепло, що м'якою патокою почало розливатися тілом.

Мабуть, це схоже на медитацію. Відчуваєш биття власного серця, а потім — вібрації довколишнього світу та підхоплюєш їхній ритм. Усвідомлюєш себе вузликом у широкому сплетінні буття, і руки твої — вітер, і очі твої — зірки.

— Гм... — тихенько мугикнув Віктор Остапович, та цього вистачило, аби пробудити мене від дрімоти. Я розплющив очі. На обличчі травника не лишилось ані натяку на усмішку. Зморшки ніби поглибились і загострились, в очах — чи то сум, чи то подив. — Глибоко ж води підземні течуть.

В ногах у чоловіка вмовстився пес — здається, Фобос. Пан Віктор нахилився, аби почухати його за вухом. Коли дядько випрямився, його лице набуло звичного дружнього вигляду.

— Це така є приказка у японців, — пояснив він.

— То все гаразд? — спитала мати.

— Так, загалом так. Трошки вразливі легені, але...

— Вікторе Остаповичу, що це зі мною було? — я досі приходив до тями, наче спросоння.

— Називай мене просто пан Віктор, — усміхнувся той.

Я кивнув та повторив своє запитання. Пан Віктор запитально глянув на батьків:

— Ви не поспішаєте?

— Та наче ні, — тато звірився з годинником на руці.

— Ну дивись, Льоню, сам розумієш. Це довга історія, і розповідати її треба цілком.

Батько лише знизав плечима у відповідь.

Пан Віктор підійшов до вільного стільця та всівся так, аби бачити всіх нас.

І тут почалася магія.

Кінець безкоштовного уривку. Щоби читати далі, придбайте, будь ласка, повну версію книги.

КУПИТИ